Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Nicolai Hieronymi Gvndlingii J. C. Ivs Naturæ ac Gentivm

Gundling, Nicolaus Hieronymus

Halæ Magdebvrgicæ, 1736

Cap. XV.

urn:nbn:de:gbv:45:1-208

Visual Library

tione accipias, quando omne *falsiloquium* appellitat *mendacium.*

§. XXXVI.

Ex quo conficitur, totam hac de re litem in λογομαχίαν tandem desinere, quod laudatissimus *Buddeus*, *Hochstetterus*, *Wehrenfelsius*, aliique tandem Theologi clarissimi, agnoscunt, agnoscentque, si rem plenius considerent, nec affectu abrepti cæcutire, quam videre malint. Barthii l. de simulata recusat. eius q. quod maxime desideramus sen. 1709.

CAP. XV.

DE NON LÆDENDIS ET TVRBANDIS ALIIS PER SERMONEM IN STATV LIBERTATIS.

§. I.

VTi in libertate viuentibus non licet lædere & turbare *alios*; ita iisdem non est permissum, vt *mentiantur*, & sic lædant turbentque non merentes.

§. II.

Sed licet vero iisdem sæpius fingere & disseminare falsum, simulare, dissimulare, quia in hoc statu *maior diffidentia* subest, maius periculum. Vnde

certo modo verum apparet, *nescire eum regnare, qui nescit dissimulare.*

§. III.

Nam quæ inter Principes regnat amicitia, aut amicitia non est, aut debilis valde laxeque cohærens.

§. IV.

Ex quo fit, vt *difficilius* rebuspublicis ac principibus *credatur*, quam hominibus singularibus & priuatis sub imperio viuentibus; difficilius item potentibus, quam infirmis: quod Gallorum atque Hispanorum mutuæ querelæ illustrant plus satis.

§ V.

At nec tamen licet in statu naturæ pacato degentibus *calumnias* disseminare de sui æqualibus, propter decreta *cap.* V. occurrentia.

§. VI.

Non licet *fictis sermonibus* INCITARE ad bellum externos, non etiam eius, qui nobiscum in pace viuit, potestati subiectos. Quod postremum *Maria* Scotica *Elisabethæ* Angliæ Reginæ & *Henricus IV.* Galliæ Rex *Philippo II.* Hispano exprobrauit, quemadmodum *Carolus* Burgundus *Ludouico XI.* primum, & Ludouico Sfortiæ Principes Italiæ omnes, ac Galli inprimis.

§. VII.

Landesbibliothek Oldenburg

§. VII.

Sed licet vero ARCANA, quæ vocant, imperii celare, vbi talia (*) ſunt: licet libros ac monumenta antiqua itemq; inuenta regioni noſtræ propria, petentibus denegare. Hinc in multis ciuitatibus ac regnis nefas eſt, docere ius publicum: hinc *Britanni* in *Carolum II.* Regem hodienum inuehuntur, quod *artis nauticæ peritiam* Gallis vulgauit: hinc *Turcis* vitio verti nequit, quod magno Hetruriæ Duci integrum Liuii codicem poſcenti abnuerunt; opinantibus, inueniri in eo ſibi admodum noxia, quamuis ſtulte: vt Venetos taceam, apud quos nulli Legatorum permiſſum eſt, cum patricio ſine teſtibus colloqui, aut publicis de rebus diſſerere.

(*) Notum quippe eſt ex actis pacis Weſtphalicæ, interceſſiſſe Trautmansdorfium, ne Cæſaris *reſeruata ſumma* aliquid detrimenti caperent, cum principibus atque imperii ſtatibus permitterentur plura, quam olim habuiſſe videbantur, iura, in regimine communi ſimul exercenda & adminiſtranda. Quorum reſeruatorum indicem ſicuti a Trautmansdorfio poſcebant Legati Sueciæ & Galliæ; ita præter opinionem accepere reſponſi loco, *imperii arcana* non videri vulganda. Sed credebant quærentes, nihil in imperio arca-

arcani superesse, quod non omnibus posset innotescere. Igitur existimabatur merito, Trautmansdorfium noluisse reseruata Imperatoris subiicere publicæ disceptationi; ideoque arcanorum involucro illa obtexisse.

§. VIII.

Licet porro HOSTEM STRATAGEMATE decipere, ei fictis sermonibus illudere, turbas, falso disseminato rumore, immittere, inimicos extra & intra Reipublicæ, cui præest, viscera suscitare, quia vitam & opes & honorem ei eripere fas est. Quo argumento *Mazarinus* inprimis se defendebat, quum *Hispani* mendacem & impostorem appellarent, quod *Cronwelli* ablegatum *Philippi IV.* jussu Madriti occisum publicasset. Nec obest, minime fas esse, incitare aliquem ad facinus, quod efficere incitato ob legem non licet. Neque enim quisquam inducet animum, hostem suum dignum esse, qui habeat fideles subiectos; potius mereri eum statuent, vt ab omnibus destituatur, & ad partes suas transeant recedentes a Domini prioris obsequio, ceu monitum supra cap. X. §. 43. Ac recedentes vero iure id facere; nec parendum Regi, vel Principi tam iniusto. Aliter, pergent, in bello rem geri, aliter in pace.

pace. Quod scelus in otio, id virtutem videri belli formidine circumstrepente, aut vitæ periculo imminente. Vnde mirum, torsisse se Theologos Philosophosque in Dauidis actis vel defendendis, vel excusandis, vel incusandis hac parte. Saltem concoquere vix possum, CALOVIVM Dauidem peccati postulasse *dementiam* simulante, cum versaretur in ciuitate *Achis*.

§. IX.

Quin licet itidem RECTORI CIVITATIS propter commune, vel singulare bonum falsum dicere, aut aliud, *Salomonis* & *Constantii Chlori* (de quo *Hertius* ad *Puffend.* Lib. IV. c. I. n. 17.) exemplo, simulare; licet *languenti populo* fictis *gaudiis* stimulos addere; licet etiam subiectis *nouarum rerum* immodice *cupidis* fabulas narrare. Nec reprehendendus foret *Papirius*, Juuenis astutus, si alii, quam matri, curiose filium roganti, quid in senatu decreuissent, tam fabulosa insinuasset. Qui enim celare potest veritatem eos, qui nullum jus habent illam cognoscendi, iste quoque fingere pro re nata nonnihil potest, vt desinant quærere & expiscari, quod sine periculo queunt ignorare. vid. *Grot.* Lib. III. c. I. §. 15. Plato de Republ. L. 3.

§. X.

E contrario prohibitum eſt, hoſti ad PACEM REDIRE volenti verba dare. *Grotius* inter ſermonem aſſerentem, qui publico hoſti noceat, & promittentem haud male diſtinguit. Nam ex promiſſione ius ſpeciale ac nouum ei, cui fit promiſſio, confertur: idque inter hoſtes quoque, nulla *hoſtilitatis* exceptione valente, locum habet. Quod non tantum ad promiſſa expreſſa; verum etiam tacita, vt in colloquii poſtulatione, merito extenditur. Vnde excuſari vix poterit *Mazarinus*, in litteris ad *Tellierum* ſcriptis aperte faſſus, ſe *Ludouicum Haræum*, Hiſpaniæ adminiſtrum, nil tale ſuſpicantem, *decepturum ingenioſiſſime*. Decipere quidem hoſtem licet, non autem ab hoſtili ſtatu redeuntem. Sed moras tamen nectere, inſtare, ſimulare ac diſſimulare vtique permittitur Legatis, dum tractant, & cum inimicis redeuntibus in gratiam pacis negotia in ordinem cogunt.

CAP. XVI.

Landesbibliothek Oldenburg